

Erityisopettaja inklusiivista kulttuuria samanaikais-opetuksella rakentamassa

Mika Pääkkönen
Erityisopettaja, M.Ed., HuK
Miika.Paakkonen@edu.hel.fi
Helsingin yliopisto/ erityispedagogiikka 1.3.2011

Kartoituksista ja seuloista liikkeelle

- Pääkaupunkiseudulla tyypillisimmät oppimisen kartoitukset/ seulat (älä puhu testeistä) ovat suomen kielessä
 - Artikulaatiovaikeuksien kartoitus/ yksilökartoitus (Holopainen Leena 1994 *Logopedian perustiedot : artikulaation ja fonologian häiriöt*).
 - ALLU (1998) ala-asteen lukutesti: standardoitu lukutaidon ryhmätesti (tieto- ja kertomustekstit).
 - FinRA ry:n (1997) mekaanisen lukutaidon yksilökartoitus (uudistettu painos 1997).
 - FinRA ry:n prosessianalyysi/ yksilökartoitus (Esko Holopainen 1996).
 - FinRA ry:n oikeinkirjoituskartoitukset = sanelut (uudistettu painos 1997).

Mistä liikkeelle? Miten alan toteuttaa samanaikaisopetusta?

- Muodostakaa 3-4 hengen ryhmiä lähellä istuvien henkilöiden kanssa.
- Valitkaa ryhmästäne puheenjohtaja, joka kertoo 5 minuutin jälkeen asioita, mitä *sinä teet ensimmäisinä asioina, kun alat suunnitella tulevaa erityisopetusta/ samanaikaisopetusta?*
- Ottakaa paperia ja kirjoitkaa ylös tukisanoja, joiden perusteella saatte kerrottua viestinne.
- Valitkaa ryhmästäne puheenjohtaja, joka kertoo 5 minuutin jälkeen pari argumenttia.

Kartoituksista ja seuloista liikkeelle

- Pääkaupunkiseudulla tyypillisimmät oppimisen kartoitukset/ seulat (älä puhu testeistä) ovat laskutaidon ja matematiikan arvioinnissa
 - MAKEKO matematiikan keskeisen oppiaineen kartoitukset luokille 1–9/ ryhmäkartoitus (Opperi).
 - MAVALKA matematiikan valmiuksien kartoitus (Opperi).
 - BANUCA 1.–3. –luokkalaisten matematiikan kartoitus (Pekka Räsänen 2005, NMI).
 - RMAT 3.–6.-luokkalaisten matematiikan kartoitus (Pekka Räsänen 2004, NMI).

Erityisopettajalle eduksi, jos...

- ... jos rehtori on alkanut rakentaa inklusiivista koulua;
- ... jos koulussa on töissä yksikin opettaja, joka haluaa kehittää toiminnallista inklusiota;
- ...jos talon arvot sekä pelisäännöt on rohkeasti avattu kaikille sekä niitä kerrataan;
- ... jos koulun opettajan viroissa on pätevät opettajat tuoden kouluun pysyvyyttä ja selvyttä;
- ... jos koulun opetettavat tunnit sekä henkilöiden pätevyydet on avattu rohkeasti kaikille sekä
- ... jos opetuksen päälle tulevat työtehtävät on jaettu tasaisesti koko henkilökunnalle.

Perinteisten ELA-ryhmien rakentelua

- Erityisopettajan on hyvä huolehtia siitä, että opetus perustuu kartoitustuloksista nousseeseen tuen tarpeeseen, jonka perusteella erityisopetuksen ryhmiä voi muodostaa.
 - Artikulaatioterapian ryhmät
 - Lukemisen erityisopetuksen ryhmät
 - Kirjoittamisen erityisopetuksen ryhmät
 - Matematiikan tietyn osa-alueen oppimisvaikeuksien ryhmät
 - A1-kielen oppimisvaikeuksien ryhmät.

Erityisopetuksen ryhmiä

- **Klinikkaopetus** = erityisopettajan yleensä pienessä luokkatilassa 1–3 oppilasta kerrallaan.
- **Pienryhmäopetus** = erityisopettajan ohjauksessa saman oppimisvaikeuden perusteella rakennettu ryhmä, jossa voi olla 2–20 oppilasta kerrallaan yli luokkarajojen, jos ELA:lla on oma ja suuri luokkatila.
- **Samanaikaisopetus** = Vähintään pari opettajaa samassa tilassa suunniteltua opetusta toteuttamassa siten, että erityisopettaja tuo luokkaan jokaisen oppimista helpottavia apukeinoja.

Erityisopetuksellinen apu kansalaistaidoksi

- Hyvä erityisopettaja opettaa apukeinoja lapsen muille läheiskasvattajille sekä opettajille (transkendsenssi):
 - Oppilaalle itselleen,
 - lapsen lähiaikuisille, yleensä huoltajille,
 - lapsen kompetenteille sisaruksille,
 - lapsen tukihenkilölle/ läksyhempille,
 - lapsen luokanopettajalle/ luokanvalvojalle,
 - lapsen aineen-/ resurssiopettajalle sekä
 - oppilaitoksen keittäjille, siistijöille, kouluisännille. (vrt. Bronfenbrennerin ekologinen teoria).

Laadukasta erityisopetusta – kuinka moni sitä saa?

- Jos opettaisin 24 viikotunnilla 1-4 lapsen pienryhmiä, antamaani erityisopetusta saisi enintään **84 lasta** (~ 3t/ vko = puheopetustunnit, sijaistamistunnit ja tilanteet, jolloin olen pois pienryhmäopetuksesta)
- Nyt opettaessani 12 tuntia samanaikaisopetuksessa, 8 tuntia pienryhmä-opetuksessa, 3 tuntia tehostetussa klinikkaopetuksessa sekä 1 tunnin puheopetuksessa, erityisopetusta saa yhteensä **153 lasta**.
- Mielestäni kaikki hyöttyvät samanaikaisopetuksesta eikä siihen kukaan kuole.

Millaista lukemisen erityisopetusta samanaikaisopetuksessa?

- Read Master -laitteen idea ja
- Read Master -luskosten käyttö lukemaan oppimisessa.
- *Kummi 3* -materiaalin (NMI) opetus kaikille ykkösille samanaikaisopetuksena, koska se kehittää fonologista herkimistä (preventiivistä).
- *Lukukalvot* näkemisen ja lukemisen apuvälineinä koko ajan oppimisessa.
- Tavutarkan lukemisen menetelmän sekä läpinäkymättömien viivaimien käyttö lukemisen ohjaamisessa.
- *Ohjaavan opetustyylin menetelmän* = kysymyksiä ei vastauksia: *Mitä teemme ensimmäiseksi, kun alamme lukea?*
- Lasten, erityisesti änkkyttävien lasten, äänenlukemista *nauhoitettiin*, harjoiteltiin lisää tavutarkkaa lukemista sekä lukemista nauhoitettiin uudestaan. → Minä-kuva lukijana parantui.

Erityisopetus kehittyi 1.1.2011.

- Miten erityisopettaja huolehtii yleisen tuen, tehostetun tuen sekä erityisen tuen toteuttamisesta [Laki perusopetuslain muuttamisesta (642/2010)]?
 - Voisiko ajatella Pääkkösen (2011) tavoin, että...
 - Yleinen tuki = ennaltaehkäisevää toimintaa samanaikaisopetuksena ja tukiovetusta (preventio)?
 - Tehostettu tuki = enemmän erityisopettajan antamaa, reilusti alaspäin eriytettyä tai jopa yksilöllistettyä opetusta (interventio)?
 - Erityinen tuki = integraatio-oppilaalle joko ELA:n antamaa tai yleis- ja erityisopetusryhmien sekoittamista tarvetta vastaten (inter- tai postventio)?
- Määritellään Helsingissä vuonna 2011.

Millaista kirjoittamisen erityisopetusta samanaikaisopetuksessa?

- Pirkko Siirilän (1986) tutkimuksista ja sanalistaista sain tukea oikeinkirjoitustaitojen hionnille.
- KÄTS-menetelmä kerrattiin viitostenkin kanssa sekä harjoiteltiin tavutarkkaa kirjoittamista tuottaen joka tavu eri värillä.
→ Luokkien kirjoitustaidon keskiarvot nousivat välttävästä tyydyttävään.
- Kirjoittamisen erityisopetukseen yhdistettiin POPS:in vaatima kielioppi sekä kielenhuolto.

Millaista puheopetusta samanaikaisopetuksessa?

- KÄTS-menetelmässä korostuu artikulaatioterapian tavoitteet.
- Ykkösten samanaikaisopetuksessa kaikkien kanssa harjoiteltiin tunnistamaan fysiologinen artikulaatiopaikka (peilit avuksi). → Auttaa kirjoituksessa, kun tunnistaa äänteen.
- Kaikkien kanssa harjoiteltiin b–p-vaihtelu, b–v-vaihtelu, g–k-vaihtelu sekä m–n-vaihtelu.

Millaista tunnetaitojen opetusta samanaikaisopetuksessa?

- Koululla on käytössä *Kiva koulu* –paketit. Materiaalista on apua **tunnetaidoilla terveille lapsille**.
- Levottomimpien luokkien kohdalla menin luokanopettajan kanssa pitämään yhdessä Kiva koulu -oppitunteja.
- Opetus suunniteltiin siten, että toinen meistä piti aina joka toisen tunnin.
- Ykkösluokilla itsesäätelytaitoja opetettiin Bright Start -ohjelman *itsesäätelyinstrumentilla*.
- *Askeleittain*-ohjelman käyttöä on harkittu, mutta se on melko hintava (ks. Psykologien Kustannus Oy).
- Pesäpuusta olemme syksyllä 2010 ostaneet tunnetyöskentelykortteja (ks. <http://www.pesapuu.org/>).
- Tunnetaitoja vielä opettelevien lasten kohdalla en suostunut viemään heitä pariin tunniksi ELA:n pieneen opetustilaan, vaan ehdotin luokanvalvojille pikemminkin samanaikaisopetusta. → Ei "tuhmien" lasten pienryhmillä.
- Ks. Myös Tiia Isokorpi.

Millaista matematiikan erityisopetusta samanaikaisopetuksessa?

- MAKEKO-seulat esittelin opettajille heti syksyllä 2009.
- Matematiikan oppikirjoista luopumista harjoiteltiin siten, että opettajien sisällysluettelosta ylivaiettiin MAKEKO-kohdat, joihin olisi hyvä keskittyä. Samalla esittelin tukioetusmateriaalit, joista olisi helppo kopioida lisämateriaalia omille tunneille (esim. *Laskutaidon tukiopetustehtävät*).
- Matematiikan solmukohtien opettamiseen annoin Matikkamaan ja Opperin ideoita.
- Resurssiopettajista yksi erikoistui *unkarilaiseen matematiikkaan*, jolloin hän veti SFON-tendenssille hermistävät matematiikan tunnit alkuopetuksen oppilaille syksyllä 2010 (preventiivistä).
- Erityisopettajille jäi aikaa keskittyä matematiikassa vahvasti eriytettyihin tai yksilöllistettyihin oppilaisiin. → Yksilöllistetyille oppilaille pitää usein tehdä itse harjoitukset jokaiselle erikseen.

Millaista sosiaalisten taitojen opetusta samanaikaisopetuksessa?

- Sosiaalisten taitojen harjoittelu yhdistettiin samanaikaisopetuksessa kirjoittamisen erityisopetuksen tunteihin.
- *Aggression Replacement Training* – materiaalista teimme harjoituksia ja kotitehtäviä oppilaille.
- *Askeleittain*- ja *Bright Start* –materiaaleista on myös hyötyä sosiaalisia taitoja harjoitellessa.
- Ks. Keltikangas–Järvisen 2010. *Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot*. Helsinki: WSOY.

A-kielten eli vieraiden kielten erityisopetus

- Meillä A-kielenä voi olla englanti, ranska tai saksa.
- Osalla oppilaista oppimisen vaikeus alkoi näkyä englannissa tai ranskassa muttei suomessa. → Psykologisten tutkimusten jälkeen osalla löytyi piirteitä kielenkehityksen erityisvaikeudesta.
- Jos oppimisen haaste on nähtävissä vieraiden sanojen muistiin painamisessa tai muistista palauttamisessa, kannattaa soveltaa Kari Moilanen kielen oppimista konkreetisoivia oppeja (Moilanen Kari 2007. *Yli esteiden. Oppimisvaikeudet ja vieraat kielet*. HKI: Tammi.).
- Hyödynnä myös KUMMI6-materiaalia (NMI), koska saat siitä vinkkejä koetilanteiden eriyttämiselle sekä *muistivihjeiden hyödyntämiselle*.
- Oppilaan omaa kertomusta aluksi suomeksi saduttamalla saat rakennettua oppilaalla vieraan kielen osaamista, josta hän hyötyy omassa arjessaan.

Millaista selkokielen, kuvakommunikaation ja tukiviittomien opetusta?

- CompAidin Symbolikirjoitus 2000 –ohjelma olisi loistava kaikkiin luokkiin. → Kommunikaatio-avainnippu tai -kansiot on usein tehty tällä ohjelmalla.
- Microsoft Office 2003:n ClipArtistia saa ilmaiseksi hyviä kuvia.
- Koko luokan käytöksen ohjaamiseen rakensin omat taulut liikennevalomallin ideoita hyödyntäen Papunetin kuvatyökalua käyttäen. → Kuvien käyttö selvittää myös omaa puhetta ja luo selkokielisyyttä. (Käytä, älä vain katso <http://papunet.net/>).

Käytöskoulu ja hyvät koululaisen käytöstaidot perustaidoksi kaikille

- Mistä liikkeelle?
 - Tee kuvakommunikaatiotaulut, joita voit kuljettaa mukana opetustilasta toiseen (A4-koko näkyy takapenkin oppilaallekin).
 - Mika on käyttänyt Papunetin tukiviittomia, jolloin taulun hukkussa vihjeen voi näyttää tukiviittomalla. → Viittomat on opeteltu myös yhdessä.
 - Opeta puhumalla ja näyttämällä (monikanavaisuus) kuvat luokassa.
 - Kuvakommunikaatiotauluista pidän aina alussa leikkimielisen pistokkaan, jotta oppilaat ovat todella sisäistäneet niiden viestit.
- Koululaisen käytöskoulun ideaa olen kehittänyt Vesalan ala-asteen edeltävän rehtorin, Leena Keskisen, ja erityisopettajien, Anne Elomaan ja Leena Keskisen, ideoista.

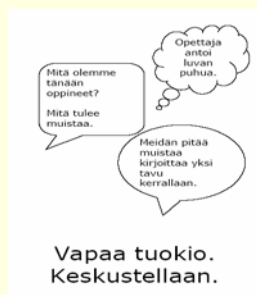
Keltaiset kuvataulut

- Oranssit kuvataulut antavat vihjeitä, kuinka tulee toimia, jotta voi oppia mahdollisimman hyvin (neuro-kognitiivinen teoria)
 - Kuuntele tarkasti.
 - Katso tarkasti.
- Oppilaille on samalla opetettu ergonominen istuma-asento ja pyydetty kädet pöydän reunalle.

Vihreä kuvataulu

- Vihreä antaa värinä luvan keskustella.
- Jos viittausmerkki on tämän merkin kanssa päällä, silloin puheenvuoro pyydetään edelleen viittaamalla.
- Tämä taulu on oppituntieni alussa ja lopussa päällä.

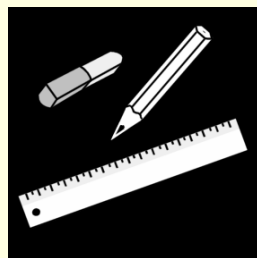
Keltaiset kuvataulut

- Keltaisella viittausmerkitäululla on voimaa luokassa.
- Jos oppilaat huutelevat vastauksia, koputan taululla olevaa merkkiä, ja kädet nousevat.
- Mikan mielestä viittaamista pitää harjoitella.
- Jos on toistuvasti sanottu (= aud. kanava) sekä merkki pyytää viittaamaan (= vis. kanava), silloin pitäisi viesti ymmärtää.

Keltainen kuvataulu

- Opetusta ei voi aloittaa, jos oppilailta ei ole kirjoitusvälineitä omalla paikalla.
- Käytä alussa reilusti aikaa kirjoitusvälineiden etsimiseen, jotta taito automatisoituu.
- Jokaisella on oma kynä, kumi ja viivain. Näin kenenkään ei tarvitse heittää kirjoitusvälineitä.
- Jos haluaa kynän teroittaa, pitää siitä pyytää lupa. Jos haluaa kumin lainata, siitä pitää pyytää lupa.

Punainen kuvataulu

- Punainen kuvataulu ohjaa työrauhaan.
- Oppilaiden kanssa opiskellaan aluksi, miksi työrauhaa tarvitaan: *Kaikkien on hyvä opiskella, kun luokassa on hiljaista.*
- Työrauha on aina luokan ja koulun sääntö.

Hyvä vai paha käytöskoulussa?

- Käytöskoulussa korostetaan, kuinka jokainen meistä voi valita hyvän käytöksen tai huonon käytöksen.
- Jokaisesta hyvin tehdystä asiasta opettaja antaa luokalle ryhmänä tähden. Alussa tähtiä ansaitaan hyvin pienistä asioista, kuten kynän nostamisesta pöydälle tai puheenvuoron pyytämisestä viittaamalla.
- Oppilaat on motivoitettu keräämään tähtiä sopimalla yhteisestä tavoitteesta. Ben Furmanin Muksuopista on nostettu esille vaihettavuuden idea. Ensimmäisellä portaalla on viidesluokkalaisten 20 tähteä, seuraavalla portaalla on 40 tähteä ja lopulta kolmannelle portaalle tavoitteena on 50 tähteä.
 - Kuudesluokkalaisten ideoinaivat ja äänestivät syyslukukaudella 2010 ensimmäiseksi palkinokseen elokuva- ja karkkipäivän koululle (30 tähteä).
 - Seuraavalle portaalle kuudesluokkalaisten ovat äänestäneet yhdessä vierailun keskustan museoon (40 tähteä).
 - Kolmannelle portaalle kuudesluokkalaisten on Fazerin reiki huhtikuussa 2011 (50 tähteä).
- Jokaista luokkaa on hyvä muistuttaa, kuinka monta tähteä heillä on. Oppilaat kysyvät myös oman luokkansa tähtimäärää. Tähtiä keräämällä luokkien häiriökäytöstä on saatu sammutettua paljon.
- Jos oppitunnin sääntöjä ei noudateta, opettaja merkitsee taululle yhden vilvan tukkimiehen kirjanpidolla. Jokainen vilva tarkoittaa, että oppitunnin jälkeen jätetään sisälle mahdollisuuksien mukaan keskustelemaan, miten tilannetta lähdetään yhdessä parantamaan. Yksi vilva = yksi minuutti lisääkää.
- Jos oppilaat saavat enemmän tähtiä kuin häiriökäytöksen vilvoja, merkitään plussan puolelle jääneet tähdet opettajan kalenterin.
- Lisätähtiä voi saada oppitunnin onnistumisista argumenttimalla: Kertokaa, mikä teillä on tänään on mennyt hyvin. → Oppilaat: Me ansaitsemme lisätähden, koska suurimman osan oppitunnista me jaksomme viitata. Me ansaitsemme lisätähden, koska kaikki olivat tehneet läksyn. Me ansaitsemme lisätähden, koska osa oppilaista myönsi heit, ettenä he olleet tehneet läksyä.

Miten käytöskoulu auttaa?

- Lapset oppivat ja sisäistävät koulun säännöt.
- Lasten myönteinen minä-käsitys oppijana on vahvistunut.
- Oppilaat motivoituvat oppimisesta. Sytytetty flow.
- Rakennetaan onnistuvan oppilaan myönteistä minä-kuvaa.
- Itsearviointi- sekä argumentointitaidot ovat parantuneet.
- Häiriökäytöstä on saatu sammutettua ja käännetty myönteisen oppimisen suuntaan.
- Oppilaat ovat sisäistäneet arviointikriteereitä ja ymmärtävät ne.
→ Kiinnostus käytösarvosanoja kohtaan on parantunut.
- Vertaisoppimista hyödyntämällä opitut koululaistaidot ovat siirtyneet muihin ryhmiin (transkendenssi).
- Vertaisoppimista hyödyntämällä oppilaat ovat syväoppineet vaikeita suomen ja matematiikan tavoitteita.

Entä yliaktiiviset ja impulsiiviset oppilaat?

- Yliaktiivisille ja impulssiherkille oppilaille on annettu lupa liikkua. Oppilas voi siirtää 5 minuutin välein magneetin viivan puolelta toiselle.
- Oppilaan oman liikkumistilan voi rajata maalarinteipillä lattiaan merkitsemällä.
- Opettajan antamia nystyräpallvoja ei saa heitellä. → Nystyräpallon idea tulee opettaa lapsille.
- Nystyrätyyny on oppilaskohtainen. Jos se menee rikki, koti joutuu korvaamaan sen.
- Oman paikan kahdesta STOP-merkistä joutuu rauhoittelupulpetin ääreen – omasta kotiryhmästä yksin istumaan. Kun rauhoittuu, kotiryhmään pääsee takaisin.
- Sermitetty istumapaikka on henkilökohtainen.
- Tourette tai AD/HD ei anna lupaa kiroilla tai herjata.
- Nollatoleranssitaulukosta katsotaan tarpeen vaatiessa, lähetetäänkö nollatoleranssilappu kotiin sekä huoltajille soitetaan. → Tarvittaessa neuvottelu huoltajien ja lapsen kanssa koululle heti.

Entä jos sinulla on erityisluokka?

- Erytisluokanopettaja (erlo) voi edistää myös koko koulun inklusiivisen toiminnallista kulttuuria.
- Kun kuopiolaisen Luotsi-mallin mukaisesti yhdistetään yleisluokka ja erityisluokka yhteen, on luokassa aina 3 aikuista.
 - Värikkäät oppilaamme (Bruun & Rimpiläinen, OPH)
 - Luokkakoon suurentaminen voi hajauttamisen sijaan olla sosio-emotionaalisesti haastavempien oppilaiden kohdalla rauhoittava keino.
 - ELA voi pitää ala-asteella yhdysluokan Al-tunnit (kuvakommunikaatio, selkokielellistäminen, kirjan oppien selvennys, värin käyttö, rytmiikan ja suggestopedian hyödyntäminen, oppilaiden motiivointi, häiriökäytöksen sammuttaminen).
- Erytisluokanopettaja voi mennä mukaan oppilaskuntatoiminnan ohjaajaksi tai vanhempainyhdistyksen vetäjäksi.

Miten käytöskoulu auttaa?

- Niin alkuopetus- kuin murrosikäiset oppilaat odottavat luokassa opiskeluvälineet valmiina ELA-tuntien alkamista samanaikais-opetuksessa.
- Oppilaat pitävät ELA-tunneista, koska niillä on selvät säännöt puhuttuna ja kuvitettuna. Opetettavat teemat ovat kuitenkin oikeinkirjoituksen harjoittelua, kielioppisääntöjen opiskelua ja kielipöytä näkemisenä kielenhuollon työvälineenä = vaikeita aiheita useimmille oppilaille.
- Oppilaat istuvat tuoleillaan, ovat suoristaneet ryhtinsä, pyytävät viittaamalla puheenvuoroa sekä ovat motivoituneet opiskelusta. Parhaimmillaan arvosanat ovat nousseet 5→7, 7→10.
- Luokanopettajat ovat saaneet rohkeutta vaatia oppilailta hyvää käytöstä.
- Kuvakommunikaatio ja selkokielellistäminen on levinnyt yleisopetuksen ryhmiin eli muut opettajat ovat oppineet erityispedagogisia menetelmiä.

Kriisikommunikaatio- ja kiinnipitokoulutus P.A.R.T.

- Auroran sairaalakoulun apulaisrehtori, Marja-Liisa Autio, on Helsingin alueella PART-kouluttaja.
 - P.A.R.T. sopii paremmin lasten kanssa tehtävään työhön, koska se korostaa kriisikommunikaatiota ja rauhoittelua.
 - Aluksi puhutaan, rauhoitetaan itse, arvioidaan oma kehollinen viestintä, selkokielellistetään puhe (Rauhoitu Mika.) ja odotetaan lapsen rauhoittumista.
 - PART on lapsen ja aikuisen turvallisuuden suojelemiseksi.
 - Viimeisenä keinona käytetään kiinnipittoa. Kiinnipittoa on useita eri otteita "helppoista haastavampiin".
 - Yksin ei koskaan olla kiinnipidossa. → 2 silmät todistajina.
 - Kiinnipitotilanteet tulee raportoida kirjallisesti yhdessä sekä allekirjoittaa.
 - Kiinnipitotilanteiden jälkeen on useimmien hyvä soittaa kotiin sekä kertoa tekensä lastensuojeluilmoitus.
- PART on enemmän kasvatusfilosofista keskustelua kuin konkreettista kiinnipittoa. Sen avulla voi kehittää koulun huolehtimisen kulttuuria.

Oppilashuoltotyö kuuluu kaikille

- Vuosaaressa on menossa lukuvuonna 2010–2011 Hyvinvointia moniammatillisella yhteistyöllä (HYMYT) -hanke.
 - Vuosaaressa on perustettu laaja-alaisten erityisopettajien pedagoginen kahvila.
 - OHR-työstä korvaus, koska YT-aika ei riitä.
 - Varjo-opettajuus = Työaikana pääsisi tutustumaan naapurikoulun menetelmiin.
 - Vanhempainyhdistystoimintaa pyritään aktivoimaan koko Vuosaaressa = vanhempainfoori.
 - Perheneuvolat, HUS:sin psykiatrian poliklinikka, lastensuojelu (Itäinen perhekeskus, Vuosaaren toimipiste)

Lastensuojelutietoa Internetistä

- Lastensuojelun keskusliitto (2011)
 - Lastensuojelua esitellään 7 eri kielellä.
 - Selkokielellistetty.
 - Lukutaitoa ei tarvita, vaan infot voi myös kuunnella äänitiedostoina.
 - Maahanmuuttajataustaisten perheiden väärää käsityksiä lastensuojelutyöstä pyritään karsimaan tällä infolla.
- www.lastensuojelu.info

Haastava nuori -opas (2010)

- Koulumaailman tiukoihin tapahtumiin voi varautua sairaalakoulun opein (SAIREKE).
- Savolainen Tuija (2010) *Haastava nuori ja koulunkäynti – opas opettajille*. Tuusula: Kalliomaan koulu, Saireke.
<http://www.kalliomaa.net/>.
- Oppaasta saa upeita eväitä omalle ammatilliselle kasvulle ja professionaalisuudelle.
- Ks. Lisätietoa Opettaja 2011/ 8–9, s. 37.

Erityisopettajuus = ihmisoikeustyötä

- Oletko reflektoinut omia lähtökohtiasi? Mitä lähdet tavoittelemaan opetuksella?
- UNESCO.
 - Kasvatusta kansainväliseen ymmärtämykseen, yhteistyöhön ja rauhaan sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien opetusta koskeva suositus (Unesco 1974)
 - Rauhan-, ihmisoikeus- ja demokratiakasvatuksen yhteiset perusteet (Unesco 1995)
- Erityisopetus on mielestäni aina *ihmisoikeuksien edistämistä*.

Lastensuojelutyö kuuluu kaikille

- Kunnallisessa virka-asemassa on korkeampi velvollisuus tehdä (Lastensuojelulaki 2 §)
 - Pyyntö lastensuojelutarpeen arvioimisesta tai
 - Lastensuojeluilmoitus.
- Rohkeutta lastensuojeluilmoituksen tekemiseen tarvitaan, koska kuraattorien resurssi ei riitä kaikkeen lastensuojelutyöhön (ks. Einhorn Stefan 2007. *Aidosti kiltti*. Helsinki: Otava).
- Lastensuojelu ja lastensuojelun perhetyö on parhaimmillaan paras mahdollinen tuki lapsen perheelle ja hänelle itselleen.
- Herjaamis- ja väkivaltatilanteissa poliisilta saa tarpeeksi apua.

Liity SEL ry:n jäseneksi

- Suomen erityiskasvatuksen liitto ry. (SEL) – Etelä-Suomen jäsenyhdistys (pj. Kirsi Ihalainen vuonna 2011).
- Internet: <http://www.sel.fi/sel.htm>
 - *Erityiskasvatus*-lehti (didaktiset vinkit)
 - SEL:iin opinto- ja koulutuspäivät (Oulu 2011)
 - Aluejärjestön yhteisiä tapahtumia (keilaus- ja ruokailutapahtuma 11.11.2010 jäsenille)
 - Saat uutta tietoa erityisopetuksen tilanteesta ja muutoksesta.
- Jäseneksi liittyminen on tärkeää Erityiskasvatuksen strategian jalkautuessa opetussuunnitelmiin ja koulun käytänteisiin.
- Tiesitkö, että erityisopetusyhdistysten jäsenten lukumäärä on suorassa suhteessa vaikutusmahdollisuuksiimme OAJ:ssä sekä paikkamme nousuun?
- Jäsenmaksu: liitto 40 euroa + yhdistys 5-15 euroa = 55 euroa

Samanaikaisopetuksesta esimerkki

Samanaikaisopetuksen voi aloittaa
kaikilla kouluilla esimerkiksi 1 luokan
kanssa 1 kerran viikossa.
= Pistä hyvä kiertämään.

Samanaikaisopetus lokakuussa 2009.

- Erittäin monen oppilaan erityisopetuksen tarve näytti uinuneen useamman vuoden ajan, joten kirjoittamisen erityisopetus samanaikaisopetuksena näytti olevan ainoa ratkaisu tilanteeseen. → Esko Holopaisen opein ja Pirkko Siirilän tutkimustuloksiin perustuen aloitettiin samanaikaisopetus.
- Käytöskoululla sekä oppilaita motivoimalla alettiin opiskella koululaisuutta.
- Opiskelustrategioita otettiin luetunymmärrystekniikoiden opetuksen ohessa.
- Oppimisen itsearviointi otettiin mukaan kaikille tunneille, jotta oppijoiden myönteistä minä-kuvaa päästiin rakentamaan. → Oppilaiden argumentointitaidot kehittivät.
- Oppimissuunnitelmia opeteltiin kirjoittamaan oppilaiden käytöstä ja toimintaa predikaateilla kuvaillen. Avuksi HOPS- ja HOJKS-työskentelyyn otettiin SAIREKE-hankkeen Hyvä käytänne 10-lomake.

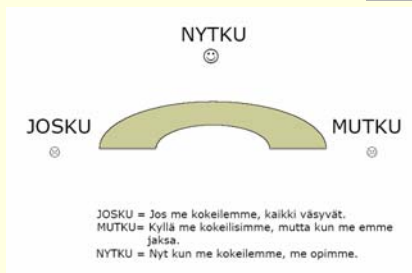
Samanaikaisopetus elo-syyskuussa 2009.

- Aikaisemmat, kokonaisvaltaiset kartoitustulokset puuttuivat syksyllä 2009. → Sanelukartoitukset käyntiin. → Osa luokanopettajista vastusti kartoituksia.
- INFO osa-aikaisesta erityisopetuksesta koko koulun pedagogisessa kahvilassa. → Vaietut aiheet yleiseen keskusteluun. → Kiitosta.
- Luokan- ja aineenopettajille nostettiin esille se, mitä laaja-alaiset erityisopettajat osaavat tehdä.

Samanaikaisopetus marraskuussa 2009

- Marraskuun 2009 alkuun mennessä oli pidetty useimmat arviointikeskustelut vanhempien kanssa.
- Erityisopettajana tarjosin tukeni muille opettajille vaikeissa kodin ja koulun tilanteissa. → Pyynnöt lisääntyivät sekä erityisopettajan tukeen luotettiin.
- Erityisopetuspäätöshakemuksia alettiin tehdä sitä mukaa, kun koulupsykologi ehti tutkia oppilaita sekä kirjoittaa asiantuntijalausuntoja.
- Lastensuojeluilmoituksia alettiin tehdä yhä enemmän ELA:n tai OHR:n nimissä, ei luokanopettajan nimissä.

Samanaikaisopetus elo-syyskuussa 2009.

Samanaikaisopetus joulukuussa 2009

- Vuosaaren alueella aikaisempi alueellinen erityisopettaja oli koonnut tiedot kaikista alueen laaja-alaisista erityisopettajista. → Yhteistapaamisessa päätettiin lähteä hakemaan yhteistä työnohjausta.
- Työnohjaus käynnistyi sekä sen opeista käynnistettiin tehostettu nivelvaiheyhteistyö esiopetuksesta ala-asteelle sekä meiltä alueen yläkouluihin.
- Koulussa oli tieto tulevasta TUPA-hankkeesta, jossa korostui samanaikaisopetus.
- Koululla aloitettiin verkostoneuvotteluja, joihin kutsuttiin Itäisen perhekeskuksen, Vuosaaren toimipisteen työntekijöitä.

Samanaikaisopetus tammikuussa 2010

- TUPA-tulospalkkiohanke käynnistyi kaikilla helsinkiläisillä kouluilla. → ELA:t isossa roolissa.
 - ELA:t tekivät valmiit ALLU- ja MAKEKO-kansiot vastauksineen luokanopettajille.
 - Koulun pedagogisessa kahvilassa pidettiin info kevään 2010 kartoituksista.
 - Luokanopettajat tekisivät ja korjaisivat ALLU:t.
 - Luokanopettajat tekisivät ja korjaisivat MAKEKO:t.
 - Erityisopettajat tekisivät ja korjaisivat FinRA:n sanelut sekä koostaisivat kaikki tulokset Exceleihin.
- Osa vastusti, vaikka koko koulun kartoitus sai oppilashuoltoryhmän ja johdon tuen.

Samanaikaisopetus huhtikuussa 2010

- Ala-asteeltamme lähetettiin opetusvirastoon useita erityisopetushakemusta.
- Koulussa kartoitettiin ja kokeiltiin hajauttamismallia. → ELA:t sijaisiksi luokkiin.
- Ehtouhkaoppilaiden huoltajat tavattiin koululla sekä heidän kanssaan sovittiin yksilöllisistä työmuodoista kesälle 2010 ("kotipaketit").
- Erityisopettajat taulukoivat MAKEKO-kartoitusten tuloksia Excel-tiedostoiksi, jotta samojen haasteiden kanssa painivia oppilaita voitaisiin opettaa yli luokkarajojen. Samalla huolehdittiin vaikuttavuuden ylöskirjaamisesta.

Samanaikaisopetus helmikuussa 2010

- Kodin ja koulun yhteistyötä tehostettiin sekä yhä useamman oppilaan kohdalla alettiin harkita erityisopetuspäätöksen hakemista.
- Osan integraatiostatuksen saaneiden erityisoppilaiden kohdalla alettiin neuvotella kotien kanssa erityisluokille siirtymistä.
- ALLU:t oli pitkälti tehty kaikille. ELA:lle saapuneet tulokset luokiteltiin Excel-tiedostoiksi, jotta tulosten perusteella voitaisiin rakentaa tulevan lukuvuoden erityisopetuksen lukujärjestys.
- Luokanopettajille pidettiin HOPS- ja HOJKS-iltapäiviä, jolloin kaikki saivat apua erityisopettajilta ATK-luokassa asiakirjojen päivittämiseen.

Samanaikaisopetus toukokuussa 2010

- ELA:t pitivät ykkösten oikeinkirjoituskartoitukset sekä tarkistivat ne.
- Erityisopettajat muodostivat ALLU-, MAKEKO- ja oikeinkirjoituskartoitusten perusteella tulevan lukuvuoden erityisopetusryhmiä tai erityisopetusta kokonaisille yleisopetusluokille. → Kartoitus-tuloksista vielä synteesi. Nyt alkoi näkyä, millä luokilla oli eniten osa-aikaista erityisopetusta tarvitsevia lapsia.
- Saimme tietää, että vain 1 oppilas meidän koulustamme oli saanut erityisluokkamutoisen päätöksen. → Syyskuussa 2010 kuusi muuta oppilasta sai erityisluokkapaikan muilta alueilta.

Samanaikaisopetus maaliskuussa 2010

- Erityisopettajat aloittivat oikeinkirjoitus-kartoitusten tekemisen 2.-6. luokkien oppilaille sekä tarkistivat ne huolellisesti, jotta tulevana lukuvuonna voitaisiin tehdä luokkarajat ylittäviä erityisopetusryhmiä.
- Oppimissuunnitelmat sekä hojksit päivitettiin SAIREKE-hankkeen Hyvä käytäntö 10 -lomakkeen avulla.
- Pedagogiset selvitykset alettiin kirjoittaa valmiiksi erityisopetuspäätöshakemuksia varten.